

KNOWLEDGE, ATTITUDES, AND PRACTICES REGARDING RATIONAL ANTIBIOTIC USE AMONG PHARMACY STUDENTS AT CA MAU MEDICAL COLLEGE IN 2025 AND RELATED FACTORS

Ho Suong Lam¹, Ho Dac Thoan^{2,3*}

¹*Ca Mau Medical College-126 Nguyen Thien Thanh, Hoa Thuan Ward, Vinh Long Province, Vietnam*

²*Institute of Malariology, Parasitology and Entomology Quy Nhon-Quarter 8, Quy Nhon Bac Ward, Gia Lai Province, Vietnam*

³*School of Medicine and Pharmacy, Tra Vinh University-126 Nguyen Thien Thanh, Hoa Thuan Ward, Vinh Long Province, Vietnam*

Received: 26/01/2026

Revised: 20/04/2026; Accepted: 18/06/2026

ABSTRACT

Background: Antibiotics constitute a critical class of medications, essential for treating bacterial infections and averting life-threatening complications. Nevertheless, their misuse—including inappropriate indications, suboptimal dosing, excessive durations, and self-medication—represents a profound global public health threat, exacerbating antimicrobial resistance.

Objectives: To assess the knowledge, attitudes, and practices (KAP) concerning rational antibiotic use among second- and third-year Pharmacy students at Ca Mau Medical College in 2025, and to identify associated factors.

Subjects and Methods: A cross-sectional descriptive study was conducted among 343 second- and third-year Pharmacy students at Ca Mau Medical College in 2025, employing an anonymous, self-administered questionnaire.

Results: The prevalence of correct knowledge, positive attitudes, and appropriate practices regarding rational antibiotic use was 70.4%, 59.2%, and 73.2%, respectively. Academic year and the consulted individual for antibiotic advice during illness were associated with knowledge and practices ($p < 0.05$); ethnicity correlated with attitudes; and the primary information source for antibiotic use predicted rational practices.

Conclusions: While knowledge and practices of rational antibiotic use among students are satisfactory, attitudes remain suboptimal. Notably, some students persist in self-purchasing and using antibiotics without adhering to recommended dosages and durations. Institutions should prioritize curricula integration of antibiotic stewardship principles, emphasizing common misuse errors to enhance attitudes and practices.

Keywords: Antibiotics, knowledge, attitude, practice, Ca Mau Medical College.

*Corresponding author

Email: hodacthoan@gmail.com Phone: (+84) 903578264 DOI: 10.52163/yhc.v67i6.5420

Kiến thức, Thái độ, Thực hành sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên ngành Dược Trường Cao đẳng Y tế Cà Mau năm 2025 và một số yếu tố liên quan

Hồ Thương Lam¹, Hồ Đắc Thoan^{2,3*}

¹Học viên Cao học Đại học Trà Vinh-126 Nguyễn Thiện Thành, phường Hòa Thuận, tỉnh Vĩnh Long, Việt Nam

²Viện Sốt rét, Ký sinh trùng và Côn trùng Quy Nhơn-Khu phố 8, phường Quy Nhơn Bắc, tỉnh Gia Lai, Việt Nam

³Trường Y Dược, Đại học Trà Vinh-126 Nguyễn Thiện Thành, phường Hòa Thuận, tỉnh Vĩnh Long, Việt Nam

Ngày nhận bài: 26/01/2026

Ngày chỉnh sửa: 20/04/2026; Ngày duyệt đăng: 18/06/2026

TÓM TẮT

Đặt vấn đề: Kháng sinh là nhóm thuốc quan trọng, có vai trò “cứu sinh” trong điều trị các bệnh nhiễm khuẩn. Tuy nhiên, việc sử dụng kháng sinh sai mục đích, không đúng chỉ định, không đủ liều hoặc quá liều, hay tự ý sử dụng kháng sinh đang là một thách thức lớn đối với sức khỏe cộng đồng toàn cầu.

Mục tiêu: Mô tả thực trạng kiến thức, thái độ, thực hành sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên ngành Dược trường Cao đẳng Y tế Cà Mau năm 2025 và một số yếu tố liên quan.

Đối tượng và phương pháp: Nghiên cứu cắt ngang mô tả trên 343 sinh viên ngành Dược năm thứ 2 và thứ 3 tại trường Cao đẳng Y tế Cà Mau năm 2025 bằng bảng câu hỏi khảo sát bằng phát vấn (tự điền khuyết danh).

Kết quả: Tỷ lệ sinh viên có kiến thức, thái độ và thực hành đúng về sử dụng kháng sinh hợp lý lần lượt đạt 70,4%, 59,2% và 73,2%. Năm học của sinh viên, người mà sinh viên tìm đến tư vấn kháng sinh khi bị bệnh có liên quan đến kiến thức và thực hành; dân tộc có liên quan đến thái độ và chọn nguồn thông tin tư vấn sử dụng kháng sinh có liên quan đến thực hành sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên.

Kết luận: Thực trạng kiến thức và thực hành đúng về sử dụng kháng sinh của sinh viên ở mức khá, tuy nhiên thái độ còn hạn chế. Trong thực hành, một số sinh viên còn tự ý mua và sử dụng kháng sinh, chưa tuân thủ liều lượng và thời gian sử dụng kháng sinh theo hướng dẫn. Nhà trường cần chú trọng nhấn mạnh các sai lầm thường gặp trong sử dụng kháng sinh, tích hợp nội dung sử dụng kháng sinh hợp lý vào các học phần nhằm nâng cao thái độ cũng như khắc phục hạn chế thực hành sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên.

Từ khóa: Kháng sinh, kiến thức, thái độ, thực hành, Trường Cao đẳng Cà Mau.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Kháng sinh là nhóm thuốc quan trọng, có vai trò “cứu sinh” trong điều trị các bệnh nhiễm khuẩn [1]. Tuy nhiên, việc sử dụng kháng sinh sai mục đích, không đúng chỉ định, không đủ liều hoặc quá liều, hay tự ý sử dụng kháng sinh đang là một thách thức lớn đối với sức khỏe cộng đồng toàn cầu. Tình trạng lạm dụng kháng sinh dẫn đến sự gia tăng của các chủng vi khuẩn kháng kháng sinh, khiến việc điều trị các bệnh nhiễm khuẩn trở nên khó khăn hơn, tăng tỷ lệ biến chứng, tử vong và chi phí y tế. Tình hình sử dụng kháng sinh tại Việt Nam trong 5 năm trở lại đây cho thấy nhiều dấu hiệu đáng lo ngại, cả trong lĩnh vực y tế và nông nghiệp [2]. Nghiên cứu tại Trường đại học Y khoa Vinh (2023) cho thấy sinh viên tự ý sử dụng thuốc kháng sinh chiếm đến 48,1% [3]. Một khảo sát nhận thức về việc

tự ý sử dụng kháng sinh của sinh viên Trường Đại học Trà Vinh năm 2024 cho thấy chỉ có 50,1% sinh viên có kiến thức đúng và 37,5% có thực hành đúng về sử dụng kháng sinh [4]. Kiến thức, thái độ và sử dụng kháng sinh hợp lý trong cộng đồng nói chung và của sinh viên nói riêng đóng vai trò quan trọng trong công tác kiểm soát tình trạng kháng kháng sinh. Trước thực trạng này việc nâng cao kiến thức và thái độ cho sinh viên ngành dược là cực kỳ quan trọng và mang tính quyết định. Sinh viên ngành dược, với vai trò là những “người gác cổng” quan trọng trong chu trình sử dụng thuốc, cần được trang bị nền tảng kiến thức chính xác, cập nhật về dược lý, chỉ định, liều dùng, tác dụng phụ, và đặc biệt là các vấn đề liên quan đến kháng sinh. Chúng tôi thực hiện đề tài này nhằm đánh giá

*Tác giả liên hệ

Email: hodacthoan@gmail.com Điện thoại: (+84) 903578264 DOI: 10.52163/yhc.v67i6.5420

thực trạng kiến thức, thái độ, thực hành sử dụng kháng sinh của sinh viên ngành Dược tại Trường Cao đẳng Y tế Cà Mau năm 2025 và một số yếu tố liên quan.

2. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Đối tượng: Sinh viên ngành Dược đang học năm thứ 2 và thứ 3 đồng ý tham gia nghiên cứu.

2.2. Phương pháp nghiên cứu:

- Thiết kế nghiên cứu: Cắt ngang mô tả
- Địa điểm và thời gian: Trường Cao đẳng Y tế Cà Mau từ tháng 8/2025 đến tháng 10/2025.
- Cỡ mẫu: Áp dụng công thức tính cỡ mẫu xác định một tỷ lệ:

$$n = Z_{1-\alpha/2}^2 \times \frac{p(1-p)}{d^2}$$

Với $Z_{1-\alpha/2}$ (chọn $\alpha = 0,05$ với độ tin cậy 95%) = 1,96; $d = 0,05$; $p = 67,6\%$ (Nguyễn Thị Hoài Thu, 2019) [5]. Cỡ mẫu tính được $n = 337$ sinh viên, thực tế khảo sát được 343 sinh viên.

- Công cụ đánh giá: Bộ câu hỏi tự xây dựng được thẩm định nhằm đánh giá độ tin cậy của thang đo. Chỉ số Cronbach's Alpha các biến số kiến thức đạt 0,71; các biến số thái độ đạt 0,91 và các biến thực hành đạt 0,78.

- Phương pháp thu thập số liệu: Thu thập số liệu được thực hiện thông qua bảng câu hỏi khảo sát bằng phát vấn (tự điền khuyết danh) cho đối tượng tại lớp vào giờ học lý thuyết.

- Biến số: 08 biến số về đặc điểm của sinh viên; 09 biến số về kiến thức; 07 biến số về thái độ; 07 biến số về thực hành.

- Tiêu chí đánh giá: Kiến thức về sử dụng kháng sinh có 09 câu hỏi, đối tượng được đánh giá có kiến thức đúng trả lời đúng từ 07/09 câu hỏi. Thái độ sử dụng thang đo Likert 4 mức với 7 câu hỏi bao gồm các khía cạnh như đồng ý, sẵn sàng (Rất đồng ý/sẵn sàng: 4 điểm, Đồng ý/sẵn sàng: 3 điểm, Bình thường: 2 điểm, Không đồng ý/sẵn sàng: 1 điểm), sinh viên có tổng điểm từ 21 trở lên được coi là có thái độ tích cực. Phần thực hành về sử dụng kháng sinh có 07 câu hỏi sinh viên trả lời đúng từ 5 đến 7 câu được xem là có thực hành đúng ($\geq 70\%$). Tiêu chí này dựa theo Nguyễn thị Cần, 2023 [3] và Cao triệu Vy, 2024 [7].

- Phân tích số liệu: Số liệu được nhập bằng phần mềm Excel và xử lý bằng phần mềm SPSS 26. Các thông tin được trình bày dưới dạng tần số (n) và tỷ lệ phần trăm (%). Phân tích mối liên quan được đo lường bằng tỉ số chênh (OR), khoảng tin cậy 95% với mức ý nghĩa thống kê $p < 0,05$.

2.3. Đạo đức trong nghiên cứu: Nghiên cứu được Hội đồng đạo đức của Trường Đại học Trà Vinh thông quan theo Giấy chấp thuận số 130/GCT-HĐĐĐ ngày 04/7/2025 và có sự đồng ý của đối tượng nghiên cứu.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

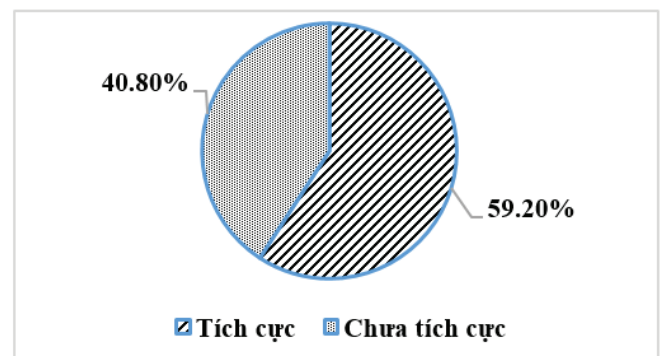
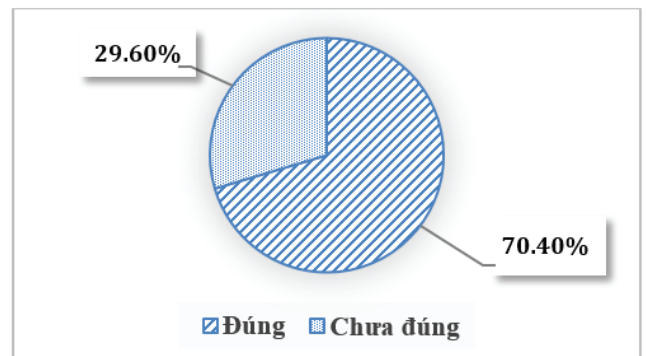
3.1. Đặc điểm đối tượng khảo sát

Bảng 1. Đặc điểm chung của đối tượng khảo sát (n = 343)

Đặc tính mẫu		Tần số	Tỷ lệ (%)
Giới tính	Nam	102	29,7
	Nữ	241	70,3

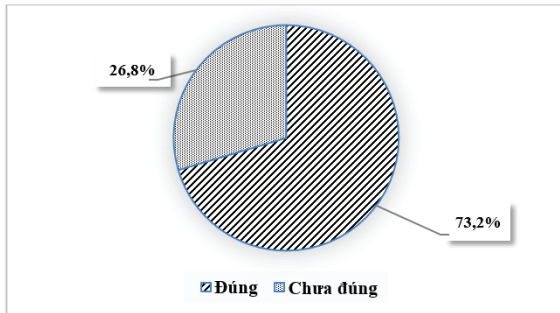
Đặc tính mẫu		Tần số	Tỷ lệ (%)
Học năm thứ mấy	Năm 2	135	39,4
	Năm 3	208	60,6
Dân tộc	Kinh	327	95,3
	Hoa	11	3,2
	Khác	5	1,5
Bạn đã từng học hoặc khóa đào tạo nào liên quan đến kháng sinh chưa	Có	341	99,4
	Không	2	0,6
Bạn từng sử dụng kháng sinh trong năm qua không	Có	341	99,4
	Không	2	0,6
Khi bị bệnh bạn tìm kiếm thông tin tư vấn kháng sinh từ ai	Bác sĩ	102	29,7
	Dược sĩ	228	66,5
	Tự tìm hiểu	13	3,8
Bạn có biết kháng sinh là thuốc dùng để trị bệnh gì không	Có	339	98,8
	Không	4	1,2

Tỷ lệ sinh viên nam là 29,7% và nữ là 70,3%. Đa số sinh viên là người dân tộc Kinh chiếm 95,3%. Có 99,4% sinh viên đã được học về kháng sinh, 99,4% đã sử dụng kháng sinh trong năm qua; 98,8% hiểu biết cơ bản về kháng sinh và tỷ lệ tìm kiếm thông tin từ Dược sĩ là 66,5%, Bác sĩ là 29,7%.

Hình 1. Kiến thức và thái độ về sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên (n=343)

Kết quả khảo sát cho thấy có 70,40% sinh viên gia có kiến thức đúng về kháng sinh và sinh viên có kiến thức không đúng chiếm 29,60%. Có 59,20% sinh viên gia có thái độ tích cực về kháng sinh và sinh viên có thái độ không đúng chiếm 40,80%.

Hình 2. Thực hành sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên (n=343)

Qua khảo sát 343 sinh viên cho thấy có 73,20% sinh viên gia có thực hành đúng về kháng sinh và sinh viên có kiến thức thực hành không đúng chiếm 26,80%.

3.2. Một số yếu tố liên quan đến kiến thức, thái độ và thực hành sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên ngành Dược tại Trường Cao đẳng Y tế Cà Mau

Bảng 2. Một số yếu tố liên quan đến kiến thức sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên (n=343)

Đặc điểm		Kiến thức		OR (KTC 95%)	P
		Đúng	Không đúng		
Giới tính	Nam	74 (72,5)	28 (27,5)	0,85 (0,51-1,42)	0,547
	Nữ	167 (69,3)	74 (30,7)	1	
Học năm thứ mấy	Năm 2	60 (44,4)	75 (55,6)	0,12 (0,07-0,20)	<0,001
	Năm 3	181 (87,0)	27 (13,0)	1	
Dân tộc	Kinh	225 (68,8)	102 (31,2)	1	0,135 ^(*)
	Khác, Hoa	14 (87,5)	2 (12,5)	0,32 (0,07-1,40)	
Bạn đã từng học hoặc khóa đào tạo nào liên quan đến kháng sinh chưa	Có	240 (70,4)	101 (29,6)	1	0,53 ^(*)
	Không	1 (50,0)	1 (50,0)	0,42 (0,03-6,79)	
Bạn từng sử dụng kháng sinh trong năm qua không	Có	220 (71,4)	88 (28,6)	1	0,173
	Không	21 (60,0)	14 (40,0)	1,67 (0,80-3,46)	
Khi bị bệnh bạn tìm kiếm thông tin tư vấn kháng sinh từ ai	Bác sĩ, Dược sĩ	243 (73,6)	87 (26,3)	1	0,013
	Tự tìm hiểu	5 (38,5)	8 (61,5)	4,47 (1,43-13,97)	
Bạn có biết kháng sinh là thuốc dùng để trị bệnh gì không	Có	240 (70,8)	99 (29,2)	1	0,074 ^(*)
	Không	1 (25,0)	3 (75,0)	0,14 (0,01 - 1,36)	

^(*): Fisher exact test, OR (Odds Ratio): Tỷ số số chênh, KTC: Khoảng tin cậy

Kết quả phân tích cho thấy năm học của sinh viên ($p<0,001$) và người mà sinh viên tìm đến tư vấn kháng sinh khi bị bệnh ($p=0,013$) có liên quan đến kiến thức sử dụng kháng sinh ($p<0,001$). Các đặc điểm khác của sinh viên chưa tìm thấy có mối liên quan đến kiến thức sử dụng kháng sinh ($p>0,05$).

Bảng 3. Mối liên quan đến thái độ sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên (n=343)

Đặc điểm		Thái độ		OR (KTC 95%)	P
		Đúng	Không đúng		
Giới tính	Nam	51 (50,0)	51 (50,0)	1	0,48
	Nữ	152 (63,1)	89 (36,9)	1,20 (0,72-2,01)	
Học năm thứ mấy	Năm 2	94 (69,6)	41 (30,4)	1	0,53
	Năm 3	157 (75,5)	51 (24,5)	1,60 (0,99-2,59)	
Dân tộc	Kinh	198 (60,6)	129 (39,4)	0,22 (0,05 - 0,98)	0,049 ^(*)
	Khác	14 (81,8)	2 (18,2)	1	
Bạn đã từng học hoặc khóa đào tạo nào liên quan đến kháng sinh chưa	Có	201 (58,9)	140 (41,1)	1	0,24 ^(*)
	Không	2 (100)	0 (0,0)	0,59 (0,54-6,44)	
Bạn từng sử dụng kháng sinh trong năm qua không	Có	185 (60,1)	123 (39,9)	1	0,37
	Không	18 (51,4)	17 (48,6)	0,07 (0,35-1,41)	
Khi bị bệnh bạn tìm kiếm thông tin tư vấn kháng sinh từ ai	Bác sĩ, Dược sĩ	237 (71,8)	93 (28,2)	1	0,006
	Tự tìm hiểu	4 (30,8)	9 (69,2)	5,73 (1,64-20,1)	
Bạn có biết kháng sinh là thuốc dùng để trị bệnh gì không	Có	199 (58,7)	140 (41,3)	1	0,95 ^(*)
	Không	4 (100)	0 (0,0)	0,59 (0,54-0,64)	

^(*): Fisher exact test, OR (Odds Ratio): Tỷ số số chênh, KTC: Khoảng tin cậy

Kết quả phân tích cho thấy yếu tố dân tộc ($p<0,05$) và nguồn tìm kiếm thông tin ($p = 0,006$) có liên quan đến thái độ sử dụng kháng sinh của sinh viên. Nhóm sinh viên tìm kiếm thông tin từ Bác sĩ, Dược sĩ có tỷ lệ thái độ đúng đạt 71,8%, cao hơn gấp nhiều lần so với nhóm tự tìm hiểu (30,8%).

Bảng 4. Một số yếu tố liên quan đến thực hành sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên (n=343)

Đặc điểm		Thực hành		OR (KTC 95%)	P
		Đúng	Không đúng		
Giới tính	Nam	72 (70,6)	30 (29,4)	1	0,48
	Nữ	179 (74,3)	62 (25,7)	1,20 (0,72-2,01)	

Đặc điểm		Thực hành		OR (KTC 95%)	P
		Đúng	Không đúng		
Học năm thứ mấy	Năm 2	85 (63,0)	50 (37,0)	1	0,002
	Năm 3	163 (78,4)	45 (21,6)	0,47 (0,29-0,76)	
Dân tộc	Kinh	235 (71,9)	92 (28,1)	1	0,26
	Khác	14 (87,5)	2 (12,5)	0,36 (0,08-1,62)	
Bạn đã từng học hoặc khóa đào tạo nào liên quan đến kháng sinh chưa	Có	253 (74,2)	88 (25,8)	1	0,44
	Không	1 (50,0)	1 (50,0)	2,88 (0,18-46,3)	
Bạn từng sử dụng kháng sinh trong năm qua không	Có	227 (73,7)	81 (26,3)	1	0,51
	Không	24 (68,6)	11 (31,4)	1,28 (0,85-1,4)	
Khi bị bệnh bạn tìm kiếm thông tin tư vấn kháng sinh từ ai	Bác sĩ, Dược sĩ	258 (75,9)	82 (24,1)	1	0,001
	Tự tìm hiểu	5 (38,5)	8 (61,5)	5,03 (1,60-15,8)	
Bạn có biết kháng sinh là thuốc dùng để trị bệnh gì không	Có	247 (72,9)	92 (27,1)	1	0,22
	Không	4 (100)	0 (0,0)	0,73 (0,68-0,78)	

(^{*)}: Fisher exact test, OR (Odds Ratio): Tỷ số số chênh, KTC: Khoảng tin cậy

Kết quả phân tích cho thấy sinh viên năm 3 có tỷ lệ thực hành đúng (78,4%) cao hơn so với sinh viên năm 2 (63,0%) có ý nghĩa thống kê ($p < 0,05$). Nhóm sinh viên nhận nguồn thông tin từ Bác sĩ, Dược sĩ có tỷ lệ kiến thức đúng đạt 75,9% cao hơn nhiều so với nhóm tự tìm hiểu (38,5%) có ý nghĩa thống kê ($p = 0,001$).

4. BÀN LUẬN

4.1. Đặc điểm chung của sinh viên

Tỷ lệ sinh viên tham gia nghiên cứu có sự chênh lệch giữa nam và nữ (nam chiếm 29,7% và nữ chiếm 70,3%) tương đương với nghiên cứu của Nguyễn Thị Ngọc Huyền và cộng sự [4] tại Trường Đại học Trà Vinh năm 2024 (nữ 68,5%; nam 31,5%) và của Nguyễn Thị Cần [3] tại Trường Đại học Y khoa Vinh vào năm 2023 (nam 33,3%; nữ: 66,7%). Điều này là hoàn toàn phù hợp với phân bố nhân lực trong ngành Dược, nữ giới thường chiếm số lượng nhiều hơn nam giới. Kết quả nghiên cứu cũng cho thấy tỷ lệ sinh viên cho biết đã được học qua về sử dụng kháng sinh là 98,6% tương đương với nghiên cứu của Phạm Duy Thanh Trúc (2024) trên sinh viên Trường Đại học thành phố Hồ Chí Minh là 99,4% [6]. Thực tế các sinh viên đã được học về môn học này, có thể một phần nhỏ sinh viên đã quên việc đã được học học phần dược lý hoặc có thể do một số sinh viên còn nợ môn học này.

4.2. Kiến thức, thái độ và thực hành về sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên

Sinh viên có kiến thức đúng về kháng sinh đạt 70,4%, cao hơn mức 50,1% của tác giả Nguyễn Thị Ngọc Huyền [4],

44,5% của Cao Triệu Vy (2024) trên sinh viên điều dưỡng tại Trường Đại học Y Dược thành phố Hồ Chí Minh [7]. Kết quả này cũng cao hơn so với nghiên cứu trên đối tượng là người dân Indonesia của Karuniawati H (2021) [8] và người dân Hà Nội của Nguyễn Thị Hải Hà (2019) [9]. Sự khác biệt này có thể được giải thích do sinh viên y Dược là đối tượng có thể nhận được nhiều thông tin về thuốc kháng sinh hơn so với sinh viên các ngành khác và người dân, nên kiến thức cao hơn. Phân tích kết quả cũng cho thấy đa số sinh viên (85,7%) biết rằng kháng sinh được sử dụng để điều trị các bệnh do vi khuẩn gây ra. Tỷ lệ này cao hơn với nghiên cứu của Nguyễn Thị Ngọc Huyền [3], tuy nhiên, vẫn còn 13,1% sinh viên nhầm lẫn kháng sinh có thể điều trị bệnh do vi rút. Tỷ lệ này phản ánh sự nhầm lẫn kiến thức tương tự như trong nghiên cứu của Nguyễn Thị Lan Hương (2021) [1] khi khảo sát sinh viên ngành Dược tại một số trường đại học. Về khả năng phân biệt loại kháng sinh, 70,8% sinh viên trả lời đúng về kháng sinh phổ rộng và phổ hẹp. Kết quả này khả quan hơn so với nghiên cứu của Lê Thị Quỳnh Liên và cộng sự (2023) [10] trên đối tượng sinh viên Dược năm cuối tại một trường ngoài công lập. Tuy nhiên, thực tế chỉ có 58,6% sinh viên nắm vững lý do không dùng kháng sinh cho cảm cúm, cho thấy kiến thức chuyên sâu vẫn cần được củng cố.

Nghiên cứu ghi nhận có 59,20% sinh viên có thái độ tích cực về sử dụng kháng sinh hợp lý. Kết quả này thấp hơn so với các nghiên cứu khác như sinh viên ngành y tế ở Ethiopia [11] và sinh viên ngành y Zampia [12] có kết quả thái độ phù hợp về đề kháng kháng sinh lần lượt là 96,3% và 96,9%; nghiên cứu của Phạm Duy Thanh Trúc (2024) [6] trên sinh viên Trường Đại học thành phố Hồ Chí Minh là 94,0%. Sự khác biệt này có thể do sự khác nhau về thời gian, địa điểm giữa các nghiên cứu và điểm cắt phân loại khác nhau. Ngoài ra, nghiên cứu cũng thấy rằng có 86,8% sinh viên đánh giá tình trạng này là nghiêm trọng và rất nghiêm trọng. Thái độ đánh giá này tích cực hơn so với kết quả nghiên cứu của Phạm Duy Thanh Trúc [6], nơi sinh viên thể hiện sự quan tâm cao nhưng nhận thức về trách nhiệm cá nhân có sự khác biệt. Nghiên cứu này ghi nhận 88,3% sinh viên đồng ý dược sĩ cần có vai trò tích cực hơn trong tư vấn, phản ánh ý thức nghề nghiệp tương đồng với nghiên cứu của Nguyễn Việt Hà tại Đại học Dược Hà Nội (2019) [13].

Về thực hành sử dụng kháng sinh, kết quả cho thấy có 72,3% sinh viên có thực hành đúng sử dụng kháng sinh hợp lý cao hơn nghiên cứu trên sinh viên Trường Đại học Trà Vinh (33,7%) [4]; sinh viên ngành Dược tại Đại học Dược Hà Nội (60,9%) [13] và nghiên cứu tại Trường Đại học Y khoa Vinh năm 2023 (48,1%) [3]. Bên cạnh đó, kết quả cũng ghi nhận tỷ lệ sinh viên tự ý mua kháng sinh khi nhiễm trùng nhẹ là 36,7%. Tỷ lệ này thấp hơn so với nghiên cứu của Võ Thảo Nguyên tại Đại học Tây Đô (2017) [14] về nhận thức tự ý sử dụng kháng sinh. Đáng báo động là có tới 12,2% sinh viên ngừng thuốc trước thời hạn khi thấy triệu chứng giảm và 35% đôi khi thực hiện hành vi này. Thực trạng này cũng được ghi nhận trong nghiên cứu của Nguyễn Thị Cần và Nguyễn Thị Thúy Ngân tại Đại học Y khoa Vinh (2023) [3], nhấn mạnh việc thực hành dùng thuốc chưa thực sự nghiêm túc ở một số sinh viên. Bên cạnh đó, việc chia sẻ thuốc kháng sinh cho người khác vẫn xảy ra với tỷ lệ 24,8%.

Đây là thực hành không phù hợp cũng đã được chỉ ra trong các nghiên cứu cộng đồng của Nguyễn Thị Hải Hà tại Hà Nội (2019) [9]. Điều này có thể do thói quen đọc hướng dẫn sử dụng thuốc của sinh viên chưa cao (chỉ 67,9% luôn đọc kỹ), tương đương với thực trạng kiến thức và thực hành của người dân tại thành phố Đà Nẵng trong nghiên cứu của Trần Thị Mỹ và cộng sự (2025) [15].

4.3. Một số yếu tố liên quan đến kiến thức, thái độ, thực hành sử dụng kháng sinh của sinh viên

Kết quả nghiên cứu ghi nhận năm học là yếu tố có mối liên quan chặt chẽ đến kiến thức sử dụng kháng sinh của sinh viên ($p < 0,001$). Cụ thể, sinh viên năm 3 có tỷ lệ kiến thức đúng (87,0%) cao vượt trội so với sinh viên năm 2 (44,4%) với $OR = 0,12$ (95% CI: 0,07-0,20). Điều này có thể là quá trình tích lũy kiến thức chuyên môn qua các năm đào tạo, trải nghiệm thực hành trong học tập đóng vai trò quyết định đến mức độ hiểu biết của sinh viên. Phát hiện này tương đồng với nghiên cứu của Nguyễn Thị Lan Hương và Trần Văn Hòa (2021) [1], khi chỉ ra rằng sinh viên các năm cuối có sự trưởng thành rõ rệt về nhận thức dược lý và sử dụng thuốc so với nhóm sinh viên mới tiếp cận chuyên ngành.

Về thái độ và thực hành, nguồn tìm kiếm thông tin được xác định là yếu tố ảnh hưởng mạnh mẽ nhất. Nhóm sinh viên tìm kiếm thông tin từ các chuyên gia (Bác sĩ, Dược sĩ) có tỷ lệ thái độ tích cực đạt 71,8%, cao hơn so với nhóm tự tìm hiểu (30,8%) với $OR = 5,73$ (95% CI: 1,64-20,08; $p = 0,006$). Tương tự, trong thực hành, những sinh viên tin tưởng vào tư vấn chuyên môn có khả năng thực hành đúng cao gấp 5,03 lần so với nhóm tự ý tra cứu hoặc sử dụng theo cảm tính ($p = 0,001$). Kết quả này tương đồng với nghiên cứu tại Hà Nội của Nguyễn Thị Hải Hà (2019) [9], khẳng định việc tiếp cận nguồn thông tin chính thống là “chìa khóa” để hình thành hành vi sử dụng kháng sinh an toàn. Yếu tố dân tộc có liên quan đến thái độ, nhưng chưa chặt chẽ ($p = 0,49$), có thể cỡ mẫu chưa đủ lớn.

Mối liên quan giữa năm học và thực hành cũng được ghi nhận rõ rệt ($p = 0,002$), khi sinh viên năm 3 có tỷ lệ thực hành đúng (78,4%) cao hơn sinh viên năm 2 (63,0%) với $OR = 0,47$ (95% CI: 0,29-0,76). Điều này có thể lý giải do sinh viên năm 3 đã được thực tập lâm sàng và tiếp xúc nhiều hơn với các ca bệnh thực tế, từ đó hình thành ý thức tuân thủ điều trị tốt hơn. Ngoài ra, nghiên cứu cũng ghi nhận yếu tố dân tộc có liên quan đến thái độ ($p < 0,05$), cho thấy những đặc điểm về văn hóa và bối cảnh gia đình cũng phần nào tác động đến tư duy sử dụng thuốc của sinh viên.

Như vậy, qua nghiên cứu, dù mức độ kiến thức và thực hành của sinh viên Dược trường Cao đẳng Y tế Cà Mau đạt mức khá, nhưng về thái độ (59,2%) vẫn còn là khoảng trống cần cải thiện. Kết quả phân tích khẳng định năm học và nguồn thông tin chuyên môn là hai yếu tố then chốt nhất tác động đến kiến thức, thái độ, thực hành của sinh viên. Thực trạng này gợi ý rằng nhà trường cần chú trọng lồng ghép việc giáo dục thái độ trách nhiệm nghề nghiệp ngay từ những năm đầu, đồng thời hướng dẫn sinh viên cách tiếp cận các nguồn học liệu chính thống để cải thiện thực hành sử dụng kháng sinh một cách bền vững trong các giai đoạn đào tạo tiếp theo.

5. KẾT LUẬN

Kết quả khảo sát trên 343 sinh viên ngành Dược năm 2 và năm 3 tại Trường Cao đẳng Y tế Cà Mau năm 2025 cho thấy tỷ lệ sinh viên có kiến thức đúng, thái độ tích cực và thực hành đúng về sử dụng kháng sinh hợp lý lần lượt là 70,4%, 59,2%, 73,2%. Năm học của sinh viên, người mà sinh viên tìm đến tư vấn kháng sinh khi bị bệnh có khả năng liên quan đến kiến thức và thực hành; dân tộc có liên quan đến thái độ và chọn nguồn thông tin tư vấn sử dụng kháng sinh có khả năng liên quan đến thực hành sử dụng kháng sinh hợp lý của sinh viên.

6. KIẾN NGHỊ

Nhà trường cần tích hợp nội dung sử dụng kháng sinh hợp lý vào các học phần, nhấn mạnh các sai lầm thường gặp với các mô hình trực quan. Việc hợp tác với các cơ sở y tế và nhà thuốc địa phương để tăng cường hiệu quả đào tạo. Sinh viên cần tuân thủ hướng dẫn sử dụng thuốc và phát huy trách nhiệm cá nhân trong phòng chống kháng sinh.

7. TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Thị Lan Hương, Trần Văn Hòa (2021). Nghiên cứu kiến thức và thực hành về sử dụng kháng sinh của sinh viên ngành Dược tại một số trường đại học. Tạp chí Dược học Việt Nam. DOI: <https://doi.org/10.59775/1859-3968.286>
- [2] Hồ Tất Thị Phương Duyên, Nguyễn Thanh Thảo, Ngô Thị Nga (2022). Kiến thức về sử dụng kháng sinh và sự đề kháng kháng sinh của người dân phường Hòa Hải, thành phố Đà Nẵng. Tạp chí Y Dược học Quân sự, 2022, 47 (5): 19-26. DOI: 10.56535/jmpm.V2022050802
- [3] Nguyễn Thị Cần, Nguyễn Thị Thúy Ngân (2023). Khảo sát kiến thức, thái độ, thực hành về tự ý sử dụng kháng sinh của sinh viên trường đại học y khoa Vinh. Tạp Chí Y học Việt Nam, 531(1). DOI: <https://doi.org/10.51298/vmj.v531i1.6932>
- [4] Nguyễn Thị Ngọc Huyền, Lê Công Quý Nhân, Đặng Thị Cẩm Tiên và cộng sự (2025). Kiến thức và thực hành sử dụng kháng sinh của sinh viên ngành dược tại trường đại học Trà Vinh năm 2024. Tạp chí Y Dược học Cần Thơ – Số 86/2025. DOI: 10.58490/ctump.2025i86.3379
- [5] Nguyễn Thị Hoài Thu (2020). Kiến thức và thực hành sử dụng thuốc kháng sinh của sinh viên hệ bác sĩ Trường Đại học Y Hà Nội năm 2019. Tạp chí Nghiên cứu Y học. 2020. 129(5), 156–163. http://dspace.hmtu.edu.vn/handle/DHKTYTHD_123/9523
- [6] Phạm Duy Thanh Trúc, Lê Thị Tú Nguyên, Phạm Ngọc Hà (2024). Thái độ về đề kháng kháng sinh của sinh viên năm cuối Đại học Y Dược Thành phố Hồ Chí Minh. Tạp chí Y học Tp. Hồ Chí Minh; 27(5):141-148. DOI 10.32895/hcjm.m.2024.05.17
- [7] Cao Triệu Vy, Nguyễn Thị Ngọc Phương, Phạm Ngọc Hà (2024). Kiến thức, thái độ và thực hành về sử dụng kháng sinh của sinh viên điều dưỡng. Tạp chí Y học Thành phố Hồ Chí Minh; 27(4):66-72, <https://doi.org/10.32895/hcjm.m.2024.04.10>. DOI 10.32895/hcjm.m.2024.04.10

- [8] Karuniawati H, Hassali MAA, Suryawati S, Ismail WI, Taufik T, Hossain MS (2023). Assessment of Knowledge, Attitude, and Practice of Antibiotic Use among the Population of Boyolali, Indonesia: A Cross-Sectional Study. *Int J Environ Res Public Health*. 2021 Aug 4;18(16):8258. PMID: 34444015; PMCID: PMC8394957. DOI: 10.3390/ijerph18168258
- [9] Nguyễn Thị Hải Hà và cộng sự. (2019). Thực hành một số yếu tố liên quan về sử dụng thuốc kháng sinh của người dân phường Phú Diễn, quận Bắc Từ Liêm, Hà Nội. *TNU Journal of Science and Technology*. 2019; 194(1): 35-40. http://thuvienlamdong.org.vn:81/handle/DL_134679/10289
- [10] Lã Thị Quỳnh Liên, Trần Thị Dung, Nguyễn Hà Trang, Đặng Khánh Long (2023). Phân tích kiến thức và thái độ về kháng sinh của sinh viên Dược năm cuối một trường đào tạo ngoài công lập. *Tạp chí Nghiên cứu Dược và thông tin thuốc trường Đại học Dược Hà Nội*. <https://jprdi.vn/JP/article/view/80>
- [11] Seid MA, Hussen MS. Knowledge and attitude towards antimicrobial resistance among final year undergraduate paramedical students at University of Gondar, Ethiopia. *BMC Infectious Diseases*. 2018;18(1):312. DOI: 10.1186/s12879-018-3199-1
- [12] Zulu A, Matafwali SK, Banda M, Mudenda S. Assessment of knowledge, attitude and practices on antibiotic resistance among undergraduate medical students in the school of medicine at the University of Zambia. *International Journal of Basic & Clinical Pharmacology*. 2020;9(2):263-270. <https://doi.org/10.18203/2319-2003.ijbcp20200174>
- [13] Nguyễn Việt Hà (2019). Khảo sát kiến thức và thái độ của sinh viên năm cuối trường Đại học Dược Hà Nội về kháng kháng sinh năm 2019. Luận văn tốt nghiệp Đại học, Đại học Dược Hà Nội.
- [14] Võ Thảo Nguyên, Bùi Tùng Hiệp (2017). Khảo sát về nhận thức tự ý sử dụng kháng sinh của sinh viên trường đại học Tây Đô. Khóa luận tốt nghiệp đại học chuyên ngành Dược học Trường Đại học Tây Đô.
- [15] Trần Thị Mỹ, Hoàng Thị Hiền, Lại Thị Hà và cộng sự (2025). Khảo sát thực trạng sử dụng kháng sinh và kiến thức về sử dụng kháng sinh của người dân tại thành phố Đà Nẵng, *Tạp chí Y học Cộng đồng*, 2025, 66 (2): 158-164. DOI: <https://doi.org/10.52163/yhc.v66i2.2061>